

LAKIVALIOKUNNAN MIETINTÖ 14/2004 vp

Hallituksen esitys laiksi saatavien perinnästä annetun lain muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 16 päivänä maaliskuuta 2004 lähettänyt lakivaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen laiksi saatavien perinnästä annetun lain muuttamisesta (HE 21/2004 vp).

Lausunto

Lakivaliokunta pyysi 4 päivänä toukokuuta 2004 perustuslakivaliokunnan lausunnon hallituksen esitykseen liittyvistä eräistä, lausuntopyynnössä yksilöidyistä valtiosääntöoikeudellisista kysymyksistä. Perustuslakivaliokunnan lausunto on otettu tämän mietinnön liitteeksi (PeVL 27/2004 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- lainsäädäntöneuvos Marjo Lahelma, oikeusministeriö

- apulaisjohtaja Outi Haunio-Rudanko, Kuluttajavirasto
- kilpailuasiainneuvos Liisa Lundelin-Nuortio, Kilpailuvirasto
- lakimies Pasi Pönkä, Suomen Kuntaliitto
- puheenjohtaja Timo Mäki, Suomen Perimistoimistojen Liitto ry
- vahinkovakuutuspäällikkö Hannu Ijäs, Suomen Vakuutusyhtiöiden Keskusliitto ry
- johtaja Erkki Kontkanen, Suomen Pankkiyhdistys
- puheenjohtaja Ritva Anttonen ja varapuheenjohtaja Elvi Oikarinen, Velkaneuvonta ry
- professori Juha Karhu
- oikeustieteen tohtori, dosentti Pekka Lämsä
- professori Matti Rudanko.

Lisäksi kirjallisen lausunnon ovat antaneet

- Kirjanpitoimistojen Liitto ry
- Suomen Kuluttajaliitto ry.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi saatavien perinnästä annettua lakia. Ehdotetut muutokset koskevat perintäkulujen korvaamista ja velallisen tiedonsaantioikeutta.

Voimassa olevan lain periaate, jonka mukaan velallisen on korvattava perinnästä velkojalle aiheutuneet kohtuulliset ja tarpeelliset kulut, säilyisi ennallaan. Lakiin lisättäisiin säännökset siitä, minkälaisista perintätoimista saa vaatia kor-

vauksen kuluttajavelalliselta. Oikeusministeriön asetuksella säädettäisiin yksittäisistä perintätoimista veloitettavien kulujen ja velallisen kokonaiskuluvastuun enimmäismäärät. Oikeusministeriön asetuksella voitaisiin säätää myös aikarajoja sellaisten maksumuistutusten tai maksuvaatimusten lähettämiseksi, joiden kuluista vaaditaan korvaus velalliselta.

Lakiin ehdotetaan lisättäviksi säännökset velallisen oikeudesta saada pyynnöstä velkojalta ajantasaiset tiedot velkatilanteestaan ja selvitys velkapääomalle kertyneiden korkojen ja kulujen määräytymisestä. Velallisen tiedonsaantioikeus koskisi kaikkia lain soveltamisalaan kuuluvia saatavia.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan noin kolmen kuukauden kuluttua sen hyväksymisestä ja vahvistamisesta. Lakia sovellettaisiin kuluttajavelallisen eduksi silloinkin, kun velallisen korvattaviksi tulevista perintäkuluista on sovitettu toisin ennen lain voimaantuloa tehdyssä sopimuksessa.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Yleisperustelut

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa lakiehdotuksen hyväksymistä seuraavin huomautuksin ja muutosehdotuksin.

Perintäkulujen kohtuullisuus

Saatavien perinnästä annetun lain (513/1999, jäljempänä *perintälaki*) 10 §:n 1 momentin mukaan velallisen on korvattava perinnästä velkojalle aiheutuvat kohtuulliset kulut riippumatta siitä, periikö saatavaa velkoja itse vai toimeksisaaja velkojan lukuun. Kohtuullisuutta arvioitaessa on otettava huomioon saatavan suuruus, suoritettu työmäärä, perintätehtävän tarkoituksenmukainen suoritustapa ja muut seikat. Perintälain säätämisen yhteydessä lakivaliokunta katsoi, ettei perintäkuluista ollut siinä vaiheessa syytä säätää yksityiskohtaisemmin (ks. LaVM 30/1998 vp, s. 3/II). Valiokunnan ehdotuksesta eduskunta hyväksyi kuitenkin lausuman, jossa hallituksen edellytettiin seuraavan perintätointomistojen veloituskäytäntöä ja ryhtyvän tarvittaessa toimenpiteisiin taulukkomaksujen aikaansaamiseksi (EV 302/1998 vp).

Hallituksen esityksestä (s. 3 s.) ilmenee, että Kuluttajavirasto on selvittänyt perimistointomistojen veloittamien perintäkulujen määriä vuosina 2000 ja 2001. Kumpikin selvitys osoitti, että perintäkulujen vaihteluväli kuluttajasaatavia perittäessä oli varsin suuri. Lakivaliokunnan mielestä ei ole asianmukaista, jos velallisen suoritettaviksi tulevat perintäkulut voivat vaihdella sat-

tumanvaraisesti sen mukaan, mitä perimistointomistoa velkoja sattuu käyttämään. Valiokunta pitää myös tärkeänä, että perintäkulujen määrät pysyvät yleisesti kohtuullisina ja että määrät ovat myös velallisen ennakoitavissa. Näistä syistä valiokunta pitää hallituksen esityksessä ehdotettua sääntelyä perusteltuna. Samalla valiokunta huomauttaa, että perittävien kulujen taso ei saa itsessään aiheuttaa painetta siirtää asioita oikeudelliseen pakkotäytäntöönpanoon.

Lakivaliokunnan mielestä perintäkulujen kehitystä on säännöllisesti seurattava. Perintätointomintaa ammattimaisesti harjoittavien toimijoiden kannalta on tärkeää huolehtia siitä, että laissa säädetyt kulujen enimmäismäärät seuraavat alan kustannuskehitystä ja että ne siten vastaavat perintätointominnan tarkoituksenmukaisesta hoitamisesta näille toimijoille aiheutuvia kohtuullisia kuluja.

Valiokunnan käsityksen mukaan nykytilanteessa ei ole nähtävissä, että laissa olevia enimmäismääriä jouduttaisiin kovin usein muuttamaan. Sen vuoksi valiokunta katsoo lainsäädännön selkeyden ja läpinäkyvyyden puoltavan ratkaisua, jossa tarvittavat perintäkulujen enimmäismäärien tarkistukset tehdään perintälakia muuttamalla eikä esimerkiksi ministeriön asetuksella.

Velallisen oikeus saada tietoja

Ehdotetulla perintälain muutoksella pyritään myös parantamaan velallisen mahdollisuuksia saada velkojalta tietoja velkatilanteestaan. Nykyisin perintälain 5 §:ssä säädetään kuluttajavelalliselle toimitettavan maksuvaatimuksen muodosta ja vähimmäissisällöstä silloin, kun saata-

vaa perii perimistoimisto tai muu perintätoimintaa ammattimaisesti harjoittava taho. Sen sijaan perintälaissa ei ole säännöksiä velalliselle annettavista tiedoista silloin, kun velkoja perii saatavaansa itse tai kun ammattimaisen perinnän kohteena on yrityssaatava.

Lainsäädäntöön ei myöskään sisälly yleistä säännöstä velallisen oikeudesta saada velkojalta tietoja velkatilanteestaan. Valiokunnan mielestä lakiin nyt ehdotettu velallisen tiedonsaantioikeutta koskeva säännös on sekä periaatteellisesti että käytännön toiminnan kannalta erittäin merkittävä uudistus.

Valiokunta huomauttaa, että joihinkin lakeihin sisältyy jo nyt erityissäännöksiä oikeudesta tietojen saantiin. Takaajan tiedonsaantioikeudesta säädetään takauksesta ja vierasvelkapanttauksesta annetussa laissa (361/1999). Sen 14 §:n mukaan takaajalla on pyynnöstä oikeus saada velkojalta päävelkaa koskevia tietoja. Yksityistakaajalla on lisäksi oikeus saada luotonantajalta tieto sellaisista velallisen sitoumuksista ja muista tämän maksukykyyn vaikuttavista seikoista, joilla voidaan olettaa olevan merkitystä takaajalle. Mainitun lain 13 §:n mukaan luotonantajan on pääsäännön mukaan myös ilmoitettava yleistakauksen antaneelle yksityistakaajalle päävelan maksamaton pääoma kuuden kuukauden väliajoin.

Myös ulosottolaissa on säännöksiä velallisen tiedonsaantioikeudesta. Velallisella, jolla on tai on ollut velkoja perittävänä ulosotossa, on oikeus tarkastaa itseään koskevat ulosottorekisterin tiedot. Ulosottolain 1 luvun 34 §:n mukaan velalliselle tulee lisäksi pyynnöstä antaa niin sanottu asianhallintatiedot sisältävä tietojärjestelmän tuloste edeltävien neljän vuoden ajalta ja tarvittaessa tätä pitemmältä ajalta. Asianhallintatietoja ovat muun muassa tiedot hakijan saata- vasta, ulosottomiehen suorittamista täytäntöönpanotoimista ja niiden ajasta, kertyneistä ja hakijalle tilitetyistä rahamääristä sekä täytäntöönpanon esteistä. Takaajalla puolestaan on vastaava oikeus saada asianhallintatietoja siihen saata- vaan kohdistuneista toimista, josta hän saattaa joutua vastaamaan.

Lakivaliokunnan mielestä perintälakiin ehdotettu velallisen tiedonsaantioikeus täydentää hyvin nykyistä lainsäädäntöä. Kyseinen säännös on myös omiaan sopivalla tavalla yleisesti korostamaan velkojien velvollisuutta järjestää velkojen perintä ja sitä koskevat tiedot niin, että velallisen velkatilannettaan koskeviin tiedusteluihin voidaan vastata täsmällisesti ja joutuisasti.

Perintätoimeksiantoja koskevat rajoitukset

Perintälain 9 § sisältää säännökset perintätoimeksiantoja koskevista rajoituksista. Niiden mukaan toimeksisaajan perittäväksi ei saa antaa sellaisia valtion saatavia tai lainvastaisen menettelyn vuoksi määrättyjä julkisoikeudellisia maksuseuraamuksia, jotka voidaan periä ulosottotoimin ilman tuomiota tai päätöstä siten kuin veron ja maksujen perimisestä ulosottotoimin annetussa laissa (367/1961) säädetään. Tätä säännöstä ei nyt ehdoteta muutettavaksi.

Nykyisin voimassa olevan rajoituksen perusteluna oli saatavien luonne ja nimenomaan se, perustuuko saatava julkisen vallan käyttöön. Säännöksen taustalla olivat oikeuspoliittiset syyt: lähtökohtana pidettiin sitä, että kaikkien julkisoikeudellisiin saataviin liittyvien toimien tulee pysyä julkisyhteisön piirissä. Tuolloin pidettiin epäasianmukaisena erityisesti sitä, että valtio keskeisenä oikeushenkilönä käyttäisi perinnässään perintätoimistoja. Perintätoimeksiantoja rajoitettaessa merkitystä oli myös sillä, että erilaiset sanktiotyypiset saatavat perustuvat julkisen vallan käyttämiseen ja että niillä on yhtymäkohtia varsinaisiin rikosoikeudellisiin seuraamuksiin. (Ks. LaVM 30/1998 vp, s. 5).

Perintälakia säädettäessä lakivaliokunta päätyi edellä mainittuun hallituksen esityksen mukaiseen perintätoimeksiantojen rajoitukseen vasta pitkän harkinnan jälkeen. Valiokunta piti tuolloin tärkeänä, että lain toimivuutta seurataan ja selvitetään, aiheutuuko sen 9 §:stä rajanveto-ongelmia ja vaikuttaako se julkisyhteisöjen mahdollisuuteen järjestää perintätoimensa tarkoituksenmukaisesti. Samalla valiokunta edellytti, että jos epäkohtia ilmenee, niiden korjaamiseen on ryhdyttävä välittömästi.

Lakivaliokunta pitää edelleen välttämättömänä edellä mainitun selvityksen tekemistä. Sen tärkeyttä korostaa se, että voimassa olevalla rajoituksella on käytännössä merkitystä erityisesti pysäköintivirhemaksujen ja joukkoliikenteen tarkastusmaksujen perimisen kannalta. Näissä saatavien määrät ovat pienehköjä mutta asiamäärät huomattavia. Valiokunta huomauttaa myös siitä, että rajoituksen vaikutus kuntien toimintaan tulee edelleen kasvamaan, jos oikeusministeriön työryhmän¹ ehdotus joukkoliikenteen tarkastusmaksusta annetun lain (469/1979) soveltamisalan laajentamisesta koko maahan toteutetaan.

Edellä esitetyistä syistä lakivaliokunta pitää tärkeänä, että perintätoimeksiantojen hoitamista koskevien rajoitusten tarkoituksenmukaisuutta arvioidaan uudelleen ja että tämän arvioinnin perusteella valmistellaan mahdollisesti tarvittavat ehdotukset perintälain muuttamiseksi. Valiokunta ehdottaa tätä tarkoittavan lausuman hyväksymistä (*Valiokunnan lausumaehdotus 1*).

Yksityiskohtaiset perustelut

3 §. Kuluttajasaatava (Uusi). Pykälässä säädetään kuluttajasaatavasta ja sitä koskevien säännösten soveltamisesta perittäessä julkisoikeudellisen oikeushenkilön saatavaa tai julkisen tehtävän hoitamiseen liittyvää saatavaa yksityishenkilöltä. Koska valiokunta jäljempänä ehdottaa lakiin lisättäväksi uudet säännökset kuluttajasaatavan perintäkuluista ja perintätoimien aikarajoista, pykälän 2 momenttiin on lisättävä viittaus näihin uusiin pykäliin.

4 a §. Velallisen oikeus saada tietoja. Pykälässä säädetään velallisen oikeudesta saada velkojalta ajantasainen tieto velkojensa kokonaismäärästä, erittely maksamattomista veloista ja niiden lyhennyksistä sekä selvitys velkapääomalle kertyneiden korkojen ja kulujen määräytymisestä.

¹ Joukkoliikenteen tarkastusmaksut. Oikeusministeriön työryhmämietintö 2004:14.

Lakivaliokunnan tietoon on tullut, että velallisella ei aina ole ollut riittäviä mahdollisuuksia varmistua häneltä perittävän saatavan oikeellisuudesta. Valiokunnan käsityksen mukaan tällaisia ongelmia on ilmennyt lähinnä pankkilainojen kohdalla pankkitoiminnan rakennejärjestelyjen yhteydessä. Tämän vuoksi valiokunta ehdottaa pykälän mukaista velallisen tiedonsaanti-oikeutta täydennettäväksi niin, että se kattaa myös velkojen perusteita koskevat tiedot. Jos velkasuhde perustuu asiakirjaan, kuten velkakirjaan, velallisella on ehdotetun lisäyksen mukaisesti oikeus saada asiakirjasta tietoja ja tarvittaessa jäljennös siitä. Niin ikään velallisella on oikeus saada nähtäväkseen ja tarkastettavaksi myös alkuperäinen asiakirja. Lisäksi velallisella on oikeus saada tieto siitä, mistä yksittäisistä veloista hänelle ilmoitettu velkojen kokonaismäärä koostuu ja mitkä lyhennykset kyseisessä määrässä on otettu huomioon.

Lakivaliokunta pitää tärkeänä, että selvitetään velallisten tosiasialliset mahdollisuudet varmistua perittävien saatavien oikeellisuudesta ja puolustautua aiheetonta perintää vastaan. Kun ongelmat ovat ilmeisesti liittyneet lähinnä pankkialaan, selvityksessä tulee kiinnittää huomiota erityisesti luottolaitosten käytäntöihin samoin kuin luottolaitoksia koskevaan lainsäädäntöön ja viranomaisohjeistukseen. Valiokunta ehdottaa tätä koskevan lausuman hyväksymistä (*Valiokunnan lausumaehdotus 2*).

10 §. Perintäkulut. Pykälässä säädetään siitä, mistä perintätoimista velkoja on oikeutettu saamaan korvauksen velalliselta ja millä tavoin nämä kulut voidaan periä.

Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan todennut, että 1 momentissa oleva perintätoimien luettelo on sääntelyn oikeasuhtaisuuden näkökulmasta ongelmallinen, koska säännöksen perusteella velkoja ei voi vaatia velalliselta kulu-korvausta sellaisistakaan muista — sinänsä hyväksyttävistä ja hyvän perintätavan mukaisista — perintätoimista, joiden käyttäminen on yksittäistapauksessa ollut tarpeen. Perustuslakivaliokunta on pitänyt tavallisen lain säätämisyjärjestyksen käyttämisen edellytyksenä, että lakiehd-

tusta täydennetään velkojan mahdollisuudella vaatia velalliselta korvaus todellisista perintäkuiluista. Perustuslakivaliokunnan lausuntoon viitaten lakivaliokunta ehdottaa, että pykälän 1 momentissa oleva luettelo poistetaan. Käytännössä tavallisimmista perintätoimista ja niistä velalliselta vaadittavien perintäkulujen enimmäismääristä säädetään valiokunnan ehdotuksen mukaan jäljempänä 10 a §:ssä.

Hallituksen esitykseen sisältyvässä pykälän 4 momentissa on asetuksenantovaltuus. Koska lakivaliokunta jäljempänä ilmenevin tavoin ehdottaa, että oikeusministeriön asetuksella annettavaksi suunnitellut säännökset sijoitetaan lakiin, voidaan asetuksenantovaltuus tarpeettomana poistaa.

Koska perintäkuluista valiokunnan ehdottamien muutosten jälkeen säädetään muuallakin kuin 10 §:ssä, valiokunta ehdottaa myös pykälän otsikkoa muutettavaksi.

10 a §. Kuluttajasaatavien perintäkulujen enimmäismäärät (Uusi). Pykälässä säädetään siitä, kuinka paljon kuluttajasaatavien perinnässä suoritettavista tietyistä perintätoimista saa enintään veloittaa.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan perintäkulujen enimmäismääristä säädetäväksi oikeusministeriön asetuksella. Perustuslakivaliokunta katsoo lausunnossaan, että ehdotettu asetuksenantovaltuus on asiallisesti täysin avoin ja että valtuuden käyttöä sitoo vain 10 §:n 1 momentissa oleva yleinen kohtuullisuusvaatimus samoin kuin säännös kohtuullisuutta arvioitaessa huomioon otettavista seikoista. Tällainen ensi sijassa yksittäistapauksellista harkintaa ohjaava säännös ei perustuslakivaliokunnan mielestä rajaa asetuksenantajan toimivaltaa valtiosääntöoikeudellisesti asianmukaisella ja riittävällä tavalla. Tämän vuoksi perustuslakivaliokunta katsoo lausunnossaan asetuksenantovaltuuden olevan näiltä osin ristiriidassa perustuslain 80 §:n 1 momentin kanssa. Edellytyksenä lakiehdotuksen käsittelemiselle tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä on tämän vuoksi perustuslakivaliokunnan mukaan, että säännökset perintäkulujen enimmäismääristä sisällytetään lakiin ja valtuus

asetuksen antamiseen poistetaan lakiehdotuksesta. Vaihtoehtona tälle perustuslakivaliokunta pitää valtuussäännöksen olennaista täsmentämistä.

Perustuslakivaliokunnan lausuntoon viitaten lakivaliokunta ehdottaa, että pykälässä erikseen mainittujen perintäkulujen enimmäismääristä säädetään pykälän 1 momentissa. Lakivaliokunta huomauttaa, että momentin mukaiset määrät ovat enimmäismääriä ja että perittävien kulujen tulee yksittäistapauksessa aina täyttää myös 10 §:n 1 momentissa säädetty yleinen kohtuullisuusvaatimus.

Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan otettavaksi säännös, jonka mukaan muusta kuin ehdotetun 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettua maksumuistutuksesta saa kuitenkin vaatia muistutuksen esittämisestä aiheutuvat todelliset kulut. Käytännössä kyse on lähinnä puhelimitse esitetystä maksumuistutuksista. Tällaisissa tapauksissa ei ole tarkoituksenmukaista edellyttää, että kulut todettaisiin jokaisen maksumuistutuksen osalta erikseen. Tämän vuoksi momentissa ehdotetaan säädetäväksi, että kulut voidaan periä käytetystä muistuttamistavasta keskimäärin aiheutuvien todellisten kustannusten mukaisina.

Perustuslakivaliokunnan lausunnon mukaan perintäkulujen enimmäismääristä säätäminen ei sinänsä ole ongelmallista perustuslaissa turvattun omaisuudensuojan näkökulmasta, koska sääntely voidaan nähdä voimassa olevaan lakiin sisältyvän kohtuullisuusvaatimuksen täsmentämisenä. Perustuslakivaliokunta huomauttaa kuitenkin, että koska lakiehdotus ei näy mahdollistavan tapauskohtaista harkintaa, sääntely voi joissakin tilanteissa muodostua velkojan kannalta kohtuuttomaksi. Perustuslakivaliokunnan mukaan lakiehdotusta on välttämätöntä täydentää säännöksellä, jonka mukaan velallista voidaan vaatia korvaamaan lakiin sisältyvän kohtuusvaatimuksen rajoissa pysyvät todelliset perintäkulut. Tämä on myös edellytys lakiehdotuksen käsittelemiselle tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä.

Perustuslakivaliokunnan kannan mukaisesti lakivaliokunta ehdottaa, että pykälän 3 momenttiin otetaan säännös, jonka mukaan velalliselta

saa vaatia perinnästä aiheutuneet todelliset kulut, jos perinnän suorittaminen on edellyttänyt tavallista enemmän työtä. Tällainen tilanne voi olla esimerkiksi silloin, jos maksuvaatimuksen laatiminen edellyttää tavanomaista monimutkaisempien korkolaskelmien tekemistä. Säännös koskee myös muita kuin 1 momentissa tarkoitettuja hyvän perintätavan mukaisia perintätoimia, jos tällaisia on poikkeuksellisesti tarpeen suorittaa. Lakivaliokunta painottaa tässä yhteydessä erityisesti sitä, että myös 3 momentin mukaisesti perittävien kulujen tulee aina olla 10 §:n 1 momentissa säädetyn mukaisesti kohdullisia.

Momentin viimeiseen virkkeeseen ehdotetaan otettavaksi säännös siitä, että 1 momentin mukaisia enimmäismääriä ei saa ylittää niissä tapauksissa, joissa perittävänä on 10 §:n 3 momentissa tarkoitettu suoraan ulosottokelpoinen saatava. Tämä johtuu siitä, että näissä tapauksissa velkojalla on aina vaihtoehtona saatavan siirtäminen suoraan ulosottoteitse perittäväksi.

10 b §. Perintätoimien aikarajat kuluttajasaatavan perinnässä (Uusi). Pykälässä säädetään maksumuistutusten ja maksuvaatimusten esittämisen aikarajoista, joiden noudattaminen on edellytyksenä sille, että velallista voidaan vaatia suorittamaan perintäkuluja.

Perustuslakivaliokunnan lausunnon mukaan perintätoimien aikarajoja koskevassa sääntelyssä on kyse yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien sellaisista perusteista, joista ei perustuslain 80 §:n 1 momentin takia voida säätää asetuksella. Tämän vuoksi perustuslakivaliokunta katsoo, että säännökset perintätoimien aikarajoista tulee siirtää lain tasolle, jos niitä pidetään tarpeellisina. Vaihtoehtona tälle perustuslakivaliokunta esittää sen, että lakiin lisätään riittävän tarkat säännökset aikarajasääntelyn perusteista.

Perustuslakivaliokunnan lausuntoon viitaten lakivaliokunta ehdottaa, että säännökset perintätoimien aikarajoista sisällytetään lakiin. Pykälän 1 momentissa säädetään erääntymisilmoitukseen ja maksumuistutukseen liittyvistä aikarajoista.

Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan puolestaan otettavaksi säännökset oikeudesta vaatia uuden maksumuistutuksen tai uuden maksuvaatimuksen lähettämisestä aiheutuvat kulut.

10 c §. Velallisen kokonaiskuluvastuu kuluttajasaatavan perinnässä (Uusi). Hallituksen esityksen mukaan velallisen korvattaviin kuuluvien perintäkulujen ja velallisen kuluvastuun enimmäismääristä säädettäisiin oikeusministeriön asetuksella. Perustuslakivaliokunnan mukaan ehdotettu valtuutus on asiallisesti täysin avoin. Tämän vuoksi perustuslakivaliokunta katsoo, että säännökset enimmäismääristä on sisällytettävä lakiin ja valtuus asetuksen antamiseen poistettava ehdotuksesta. Tämä on myös edellytys lakiehdotuksen käsittelemiselle tavalisen lain säätämisyjärjestyksessä. Vaihtoehtona säännösten sijoittamiselle lakiin on se, että valtuussäännöstä täsmennetään olennaisesti. Perustuslakivaliokunnan lausuntoon viitaten lakivaliokunta ehdottaa, että säännökset velallisen kokonaiskuluvastuusta otetaan lakiin.

Pykälässä säädetään siitä, mikä on velallisen kokonaiskuluvastuu perittäessä samaa kuluttajasaatavaa. Sen 1 momentin porrastus ja enimmäismäärät vastaavat säännöksiä, joita sovelletaan summaarisissa velkomusasioissa. Niissä suoritettavien oikeudenkäyntikulujen määrät perustuvat vastapuolen maksettaviksi tuomitavista oikeudenkäyntikuluista oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 8 c §:ssä tarkoitetuissa asioissa annettuun oikeusministeriön asetukseen (1311/2001).

Pykälän 2 momentin ensimmäiseen virkkeeseen ehdotetaan otettavaksi säännös niistä edellytyksistä, joilla 1 momentissa säädetty velallisen kokonaiskuluvastuun enimmäismäärät voidaan ylittää. Ylitykselle asetetaan säännöksessä kaksi edellytystä. Ensinnäkin kyseessä tulee olla tilanne, jossa perinnän suorittaminen on ollut poikkeuksellisen vaikeaa. Tämä edellytys täyttyy lähinnä silloin, jos velallinen on omilla aktiivisilla toimillaan — esimerkiksi aiheettomia väitteitä esittämällä — tietoisesti pyrkinyt vaikeuttamaan perintää. Toiseksi toteutetut perintätoimet eivät myöskään saa olla suhteettomia

etenkään saatavan pääoma huomioon ottaen. Suhteettomana voidaan pitää esimerkiksi sitä, jos velalliselle lähetetään jatkuvasti maksuvaatimuksia tilanteessa, jossa on selvää, että hän on maksukyvytön.

Jos perintäkuluja poikkeuksellisesti vaaditaan yli 1 momentissa säädettyjen enimmäismäärien, velalliselle on ehdotetun säännöksen mukaan esitettävä erittely vaadituista kuluista ja niiden perusteista. Samalla hänelle on ilmoitettava ne syyt, joiden vuoksi muutoin sovellettava kokonaiskuluvastuun enimmäismäärä siinä yksittäistapauksessa ylitetään. Tällainen perustelu on velallisen kannalta tärkeä, jotta hän voi tarvittaessa riitauttaa säädetyn enimmäismäärän ylittävän perintäkuluvaatimuksen.

Pykälän 2 momentissa säädetään myös siitä, että silloin kun perittävänä on 10 §:n 3 momentissa tarkoitettu suoraan ulosottokelpoinen saatava, perintäkulojen enimmäismäärä on 59 euroa. Määrä vastaa sitä, mitä 10 a §:n 1 momentissa säädettyvän pääsäännön mukaan voidaan yhteensä enintään veloittaa yhdestä maksumuutuksesta, kahdesta maksuvaatimuksesta ja yhdestä maksusuunnitelmasta.

Voimaantulosäännös. Pykälän 1 momentti sisältää tavanomaisen voimaantulosäännöksen. Lisäksi 2 momentissa säädetään uusi laki sovellettavaksi lain voimaantulon jälkeen kuluttajavelalliselta veloitettaviin perintäkuluihin, vaikka velallisen vastuu perintäkuluista olisi ennen lain voimaantuloa tehdyssä sopimuksessa ankarampi kuin nyt säädettyvän lain mukaan.

Ehdotetulla lailla on siis joiltakin osin takautuvia vaikutuksia voimassa oleviin sopimussuhteisiin. Perustuslakivaliokunta ei kuitenkaan lausunnossaan pidä tällaisia vaikutuksia ongelmallisina, jos sen lakiehdotuksen 10 §:n 1 ja 4 momentista esittämät valtiosääntöoikeudel-

liset huomautukset otetaan asianmukaisesti huomioon. Koska lakivaliokunta on edellä ehdottanut lakiin tehtäväksi perustuslakivaliokunnan lausunnon mukaiset muutokset, voimaantulosäännöksen 2 momentti ei vaikuta lakiehdotuksen käsittelyjärjestykseen, jos valiokunnan esittämät muutosehdotukset hyväksytään.

Lakivaliokunta on lain takautuvien vaikutusten vuoksi kiinnittänyt huomiota siihen mahdollisuuteen, että velallinen on lain voimaan tullessa jo saattanut joutua maksamaan velkojalle perintäkuluja enemmän kuin häneltä uuden lain 10 a ja 10 c §:n mukaan voidaan periä. Tämän vuoksi valiokunta huomauttaa, että voimaantulosäännöksen 2 momentin säännöksen sanamuodon mukaan uutta lakia sovelletaan vain velalliselta lain voimaantulon jälkeen perittäviin kuluihin. Näin ollen ehdotetusta siirtymäsäännöksestä ei seuraa, että velkoja joutuisi palauttamaan jo perittyjä kuluja, vaikka niiden määrä ylittäisikin uuden lain mukaiset enimmäismäärät.

Johtolause. Koska lakivaliokunta ehdottaa perintälain 3 §:n 2 momenttia muutettavaksi ja lakiin lisättäväksi uudet 10 a—10 c §:t, ehdotukset hyväksyttäessä myös lakiehdotuksen johtolause on tarkistettava.

Päättösehdotus

Edellä esitetyn perusteella lakivaliokunta ehdottaa,

että lakiehdotus hyväksytään muutettuna (Valiokunnan muutosehdotukset) ja

että hyväksytään kaksi lausumaa (Valiokunnan lausumaehdotukset).

*Valiokunnan muutosehdotukset***Laki****saatavien perinnästä annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan saatavien perinnästä 22 päivänä huhtikuuta 1999 annetun lain (513/1999) 1 §:n 1 momentti, 3 §:n 2 momentti ja 10 § sekä
lisätään lakiin uusi 4 a ja 10 a—10 c § seuraavasti:

1 §
 (Kuten HE)

3 § (*Uusi*)

Kuluttajasaatava

— — — — —
 Tämän lain 5—7, 10, 10 a—10 c ja 12—14 §:n säännöksiä kuluttajasaatavasta on soveltuvin osin noudatettava perittäessä julkisoikeudellisen oikeushenkilön saatavaa tai julkisen tehtävän hoitamiseen liittyvää saatavaa yksityishenkilöltä.

4 a §

Velallisen oikeus saada tietoja

Velallisella on pyynnöstä oikeus saada velkojalta maksutta ajantasainen tieto velkojensa kokonaismäärästä ja perusteista, erittely maksamattomista veloista ja niiden lyhennyksistä sekä selvitys velkapääomalle kertyneiden korkojen ja kulujen määräytymisestä. Jos velallinen pyytää erittelyn tai selvityksen useammin kuin kerran vuodessa, velkojalla on oikeus saada velalliselta kohtuullinen korvaus erittelyn tai selvityksen laatimisesta aiheutuvista kustannuksista

10 §

Perintäkulujen korvaaminen ja ulosottokelpoisuus

Velallisen on korvattava perinnästä velkojalle aiheutuvat kohtuulliset kulut riippumatta siitä, periikö saatavaa velkoja itse vai toimeksisää ja velkojan lukuun. Kohtuullisuutta arvioitaessa on otettava huomioon saatavan suuruus, suoritettu työmäärä, perintätehtävän tarkoituksenmukainen suoritustapa ja muut seikat. (*Poist.*)

(2 ja 3 mom. kuten HE)

(4 mom. *poist.*)

10 a § (*Uusi*)

Kuluttajasaatavien perintäkulujen enimmäismäärät

Kuluttajasaatavaa perittäessä velalliselta tässä momentissa mainituista perintätoimista vaatia enintään seuraavat määrät:

1) kirjallisesta maksumuistutuksesta 5 euroa;

2) 5 §:ssä tarkoitetusta maksuvaatimuksesta 21 euroa, jos saatavan pääoma on 250 euroa tai vähemmän, ja 45 euroa, jos pääoma on yli 250 euroa;

3) 10 §:n 3 momentissa tarkoitettua suoraan ulosottokelpoista saatavaa koskevasta 5 §:n mukaisesta maksuvaatimuksesta 12 euroa; sekä

4) yhdessä velallisen kanssa laaditusta koko jäännessaatavan kattavasta kirjallisesta maksusuunnitelmasta 30 euroa.

Muusta kuin 1 momentin 1 kohdassa tarkoitusta maksumuistutuksesta saa vaatia sen esittämisestä aiheutuvat todelliset kulut. Kulut voidaan periä käytetystä muistuttamistavasta keskimäärin aiheutuvien todellisten kustannusten mukaisina.

Velalliselta saa vaatia todelliset perintäkulut, jos perinnästä on sen edellyttämän tavanomaista suuremman työmäärän vuoksi aiheutunut muita kuin 1 momentissa mainittuja tai siinä säädettyt enimmäismäärät ylittäviä kuluja. Velalliselle on tällöin esitettävä erittely vaadituista perintäkuluista ja niiden perusteista sekä ilmoitettava kulujen määrän olevan muutoin sovellettavia enimmäismääriä suurempi. Enimmäismääriä ei kuitenkaan saa ylittää, jos perittävänä on 10 §:n 3 momentissa tarkoitettu suoraan ulosottokelpoinen saatava.

10 b § (Uusi)

Perintätoimien aikarajat kuluttajasaatavien perinnässä

Edellä 10 a §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitusta maksumuistutuksesta velalliselta saa vaatia perintäkuluja vain, jos saatavasta on vähintään 14 päivää ennen sen erääntymistä lähetetty velalliselle lasku tai muu erääntymisilmoitus ja erääntymisestä on ennen maksumuistutuksen lähettämistä kulunut vähintään 14 päivää. Jos saatava on sopimuksen mukaan maksettava tiettyinä eräpäivinä ilman erillistä ilmoitusta, velalliselta saa vaatia perintäkuluja vain, jos eräpäivästä on ennen maksumuistutuksen lähettämistä kulunut vähintään 14 päivää.

Uudesta maksumuistutuksesta tai uudesta 10 a §:n 1 momentin 2 tai 3 kohdassa tarkoitusta maksuvaatimuksesta saa vaatia perintäkuluja velalliselta vain, jos edellisen maksumuistutuksen tai maksuvaatimuksen lähettämisestä on kulunut vähintään 14 päivää.

10 c § (Uusi)

Velallisen kokonaiskuluvastuu kuluttajasaatavan perinnässä

Saman kuluttajasaatavan perinnästä velalliselta saa vaatia perintäkuluina yhteensä enintään seuraavat määrät:

- 1) 190 euroa, jos saatavan pääoma on 250 euroa tai vähemmän; ja
- 2) 220 euroa, jos saatavan pääoma on yli 250 euroa.

Velalliselta saa vaatia 1 momentissa säädetty määrät ylittävät todelliset perintäkulut, jos perinnän suorittaminen on ollut poikkeuksellisen vaikeaa eikä toteutettuja perintätoimia voida pitää suhteettomina ottaen huomioon erityisesti saatavan pääoma. Velalliselle on tällöin esitettävä erittely vaadituista perintäkuluista ja niiden perusteista sekä samalla ilmoitettava ne syyt, joiden vuoksi kuluja vaaditaan yli muutoin sovellettavan kokonaiskuluvastuun enimmäismäärän. Edellä 10 §:n 3 momentissa tarkoitettua suoraan ulosottokelpoisen saatavan perinnästä velalliselta ei kuitenkaan saa vaatia perintäkuluina yhteensä enempää kuin 59 euroa.

Voimaantulosäännös
(Kuten HE)

Valiokunnan lausumaehdotukset

1. Eduskunta edellyttää, että hallitus selvittää perintälain 9 §:ään sisältyvien, perintätoimeksiantoja koskevien rajoitusten tarkoituksenmukaisuuden.
2. Eduskunta edellyttää, että hallitus selvittää, onko velallisilla riittävät keinot varmistua heiltä perittävien saatavien oikeellisuudesta ja, jos epäkohtia ilmenee, ryhtyy tarvittaviin toimiin velallisen oikeusaseman parantamiseksi.

Helsingissä 14 päivänä joulukuuta 2004

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Tuija Brax /vihr	Tero Rönni /sd
vpj.	Susanna Rahkonen /sd (osittain)	Petri Salo /kok
jäs.	Esko Ahonen /kesk	Pertti Salovaara /kesk (osittain)
	Lasse Hautala /kesk	Minna Sirnö /vas
	Tatja Karvonen /kesk	Timo Soini /ps
	Petri Neittaanmäki /kesk	Astrid Thors /r
	Heli Paasio /sd	Marja Tiura /kok
	Lyly Rajala /kok	Jan Vapaavuori /kok.
	Jukka Roos /sd	

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Risto Eerola.